

Innspill til Tiltaksplaner for Snhetta og Knutshø villreinområder

Innledning

Vi viser til informasjonsmøtene om arbeidet med begge Tiltaksplanene som ble holdt den 1. og 2. mars, temamøtet på Oppdal den 2. mai og flere telefonsamtaler med kontaktpersonene Bjørn Rangbru og Simon Heier.

Takk for gode møter.

Til hjelp for arbeidet har vi i Fuglehundklubbenes Forbund (FKF) oppsummert endel poeng som vi mener bør være med å prege arbeide med Tiltaksplanene.. Vi tillater oss å oversende det som våre innspill fra FKF til den videre prosessen.

Vi viser til mail fra oss til Bjørn Rangbru datert 22. februar med en beskrivelse over historien for fuglehund prøver og dagens aktivitet i området Kongsvoll/Hjerkinn. Vi har for helhetens skyld gjentatt punktene her i en justert utgave.

Prøveterrengene ligger inntil hverandre på begge sider av E6 fra Hjerkinnkrysset til ca 4 km nord for Kongsvoll i en gjennomsnittlig dybde på ca 3km, 4 terreng i Snøhetta og 7 i Knutshø villreinområde på henholdsvis vest og østsiden av E6. Derfor sender vi likelydende innspill til begge Tiltaksplanene.

Historikk

I 115 år har det vært arrangert prøver for stående fuglehunder i Norge.

Det første Norgesmesterskapet med Kongepokal ble arrangert i 1917.

I brorparten av denne perioden har terrengene mellom Kongsvoll og Hjerkinn vært hovedarena for de store prøvene.

I mellomkrigsårene fikk Kongsvoll/Hjerkinn-terrengene stadig større betydning. Norsk Kennel Klub arrangerte om lag halvparten av sine prøver der i den perioden. Raseklubbene med Norsk Engelsksetterklubb i spissen, benyttet seg stadig mer av terrengene både til interne og prøver for alle raser.

Med etterkrigstiden tok hoved prøvene en ny og fastere fasong. Hjerkinn og Kongsvoll ble faste prøvesteder for Norsk Kennel Klub. Etter siste verdenskrig har høstens hoved prøve – NM Høyfjell - alltid blitt arrangert i disse terrengene.

Spesialklubbene for de forskjellige rasene utviklet etter hvert en tradisjon med å legge årlige høstprøver hit. Etter hvert kom også Nordenfjeldske Fuglehund klubb til. Dette er en distrikts klubb i Midt-Norge.

Kongsvoll/Hjerkinn terrengene er fuglehund sportens Nasjonalarena med en 115-års historie og kultur som vi bærer med oss.

Dagens aktivitet.

Nå har det gjennom mange tiår etablert seg et fast mønster omtrent som følger:

Fuglehundklubbenes Forbund ble delegert ansvaret av Norsk Kennel Klub for inngåelse av kontrakt med Statskog i 2018. FKF avholder sin årlige autorisasjonsprøve for dommerkandidater i terrengene medio august. I slutten av august til begynnelsen av oktober arrangeres det i 4 helger fuglehund prøver, hvorav en av disse er Norgesmesterskap Høyfjell.

Prøvene går over 3 dager (i NM 4 dager på grunn av lagkonkurransen mellom de 7 fuglehundrasene). Gjennom avtalen med Nasjonalparkstyret er det satt begrensninger på hvor mange hunder som kan stille til start. Antallet påmeldte hunder deles inn i partier med inntil 20 eller 14 hunder på hvert parti. Kun 2 hunder slippes samtidig, resten av partiet går samlet bak med hundene i bånd. Til sammen kan det starte inntil 200 hunder på en prøve.

Fuglehund prøver for stående fuglehunder er et verktøy i første rekke arrangert for å rangere hunder som brukes i avl, men i dag er dette også blitt en engasjerende hobby for mange. Dommereksamen og prøvene på de oversiktlige og krevende terrengene med sin sentrale plassering, er grunnsteinen i det fuglehund folket driver med. Det er ingenting i fuglehund sporten som kan måle seg med å vinne heder og ære på Kongsvoll/Hjerkinn.

Hensikten med vår aktivitet er ikke trening av hunder men først og fremst gjennom prøvene å bedømme kvaliteten på hundene slik at vi kan fortsette det tusenårige arbeidet med å videreutvikle de stående fuglehundene. Derfor er det også meget viktig å utdanne kompetente prøvedommere som kan ta denne viktige jobben.

Resultatet er at jakta hele tiden blir mer human der våre hunder stadig blir bedre. Ett eksempel er kravet til søk og apport. Hundene skal raskt og effektivt kunne bringe inn skadet vilt jmf dyrevernsloven. Uten hund er det stor fare for at skadet vilt ikke blir funnet.

Våre stående fuglehunder skal som navnet sier ikke jage rypene, men finne de, markere med stand, reise på kommando fra fører for deretter å forholde seg i ro. De beste hundene vil naturlig bli foretrukket i det videre avlsarbeidet. Dette er derfor en viktig og nødvendig aktivitet.

Til sammenligning med uorganisert aktivitet som etter båndtvangen i henhold til allemannsretten kan gå med løs hund uten restriksjoner. Under slik aktivitet kan hvem som helst gå hvor som helst med løs hund i motsetning til våre aktivitet, som hele tiden går i bånd og hvor partiet er under ledelse av en eller to autoriserte dommere. Det i terreng som er erklært fri for rein på prøvedagene.

Bruken av terrengene er regulert gjennom en avtale mellom Statskog og FKF. Håndhevelse av avtalen gjøres gjennom et samarbeid mellom begge parter. Det ligger nedfelt i avtalen at vi skal ta hensyn til andre forhold, særlig villreinen. Ved revisjon av avtalen for 2023-26 er oppmerksomhet og ansvar for å ta hensyn til villreinen tydeliggjort i prosedyrene.

Etter at ny avtale ble inngått, har FKF søkt Nasjonalparkstyret om dispensasjon for å bruke noe av de vernede områdene. Dispensasjon ble gitt i styremøte den 15. mars.

Vi er vel en av få aktører som bevisst søker å unngå kontakt med villreinen og annet dyreliv enn ryper.

Av våre 4 faste prøver for stående fuglehunder er det i 2023 1 prøve like før og 3 etter jaktstart 10. september. Normalt er det 2 prøver før jakta og 2 prøver etter jakta har begynt. Alle disse prøvene skjer i god tid etter båndvangsperioden oppheves 21. august.

Vårt samarbeide med Statskog om deres taksering av rypebestanden og vår autorisasjons prøve foregår mot slutten av båndvangsperioden. Hensikten for Statskog er å få oversikt over rypebestanden, analysere situasjonen og fastlegge årets jaktuttak med tanke på korrekt

forvaltning av bestanden i rimelig tid før jakta. Samarbeidet med Statskog om dette på den tiden gjør at nye dommere som utdannes er klare for å praktisere sin viktige dommergjerning på høstens prøver mens det ennå er ferskvare.

Eksplosiv vekst i trafikken. Vår aktivitet i FKF er på samme nivå.

Vi har forståelse for at det er blitt stor belastning på det spesielle dyrelivet som er i området. Det er ikke tvil om at aktiviteten har økt voldsomt.

Det viser blant annet de automatiske tellingene som foretas i juli-september mot vest under Jernbanen ved Kongsvoll og Grønnbakken og ved Snøheim. Det er totalt 40 000 passeringer ut og inn av terrengene på disse stedene. Passeringene ved Kongsvoll og Grønnbakken er fordoblet på 5 år med størst økning fra 2021 til 22. Vi har talt opp vår andel av turtrafikken i dette området og har kommet til at i høysesongen da tellingen pågår utgjør vår andel bare ca 2% av totalen. Sett over hele året er det da en enda mindre andel med tilsvarende liten betydning.

Vi har hele tiden bidratt ved å ikke øke vår virksomhet. Vi mener derfor at vi har tatt ansvar og holdt fast på vårt volum på aktiviteten i flere tiår.

Belastning for annet dyreliv.

Vi legger opp til å belaste annet dyreliv minst mulig, blant annet gjennom avtalen med Statskog. Avtalen skal sikre at vi har best mulig kontakt med villreinforvaltningen i forkant av prøvene for å unngå avvik. Dette gode samarbeidet har ført til at vi i de siste tiårene ikke er kjent med at vi har opplevd uønsket situasjon med villreinen, bortsett fra en hendelse for to år siden.

Terrenget som da ble benyttet var frigitt som bestemt på forhand av forvaltningen, men allikevel oppdaget en oppsynsmann at det var rein i området og at en konflikt kunne oppstå. Vi fikk varsel fra oppsynet, fikk kontakt med dommeren som ledet partiet og fikk dreiet av partiet for å unngå konflikt med reinen.

Oppsynet registrerte at reinen allikevel ble forstyrret. Dette var en helgedag med veldig mye folk i fjellet, så om det var vi eller andre som var årsaken til forstyrrelsen vet vi ikke.

Næringslivet i området

Vi er klar over at all aktivitet er ett viktig grunnlag for den historiske turistnæringen i området som også må sikres levedyktige forhold. Vår aktivitet er meget liten i forhold til totalen mot de mest følsomme områdene for villreinen på vestsiden av E6. Ca 75 % av vår aktivitet foregår på Østsiden som er mindre følsomt for villreinen.

Vi har tillatt oss å ta kontakt med noen fjellstuer, campingplasser og dagligvareforretninger i området. Ut ifra denne kontakten kan vi fastslå at den samlede omsetningen av vår aktivitet på de 5 prøvene er på over 1,25 mill kr.

Helsebringende aktivitet.

Vi vil og trekke fram hundep prøvene på Kongsvoll/Hjerkinn som en viktig sosial møteplass. Der møtes folk i alle aldre, både kvinner og menn som konkurrerer i samme klasse, fra

forskjellige sosiale lag av befolkningen fra hele Norge. Partiene går samlet i fjellet hele dagen, bortsett fra de minuttene de har slippet på sin hund. Slike sosiale arenaer samtidig som det er fysisk aktivitet blir stadig viktigere og viktigere i framtida.

Mulige tiltak for å begrense belastningen for villreinen.

Det er sagt at i dette arbeidet skal alle steiner snus i arbeidet med å få avveid forholdene for å ivareta det spesielle med dette området på en balansert og helhetlig måte. Det må i utgangspunktet være kunnskapsbasert og bygge på avtalt samspill mellom alle aktørene.

Organisert virksomhet.

Her bør alle organisasjoner som slipper inn i området ha tilsvarende avtaler som vi i FKF har med grunneieren Statskog og med nødvendig dispensasjon fra Nasjonalparkstyret og berørte kommuner når det er nødvendig. Villreinen skal ha fortrinnsrett i denne balanserte helhetsvurderingen:

- på forhand skal dommerne som skal ut å lede partiene ha satt seg inn i den inngåtte avtalen med grunneieren og nasjonalparkstyret og underskrevet på at det er lest og oppfattet.
- nasjonalparkforvalteren skal gi klarsignal dagen før om det er fare for konflikt med rein. Dersom det er fare for rein i eller på veg mot terrenget skal fuglehund prøven flyttes og arrangeres i et reserveterreng.
- dersom det mot formodning oppdages rein i terrenget som er klarert skal dommeren dreie av partiet for å unngå reinen så tidlig som mulig.
- prøveterrengene ble ved forrige revisjon av avtalene redusert noe, blant annet mot Kolla.

Vi foreslår at all organisert virksomhet bør ha tilsvarende avtaler som oss. Det betyr at:

- alle grupper skal ha en leder som har myndighet over gruppa.
- terrenget skal avklares med vernemyndighetene dagen før i forhold til om det er rein i eller på veg mot terrenget eller ruta som skal brukes. Er det fare for konflikt skal turen få nødvendig endring eller justering i samråd med forvaltningen, eventuelt at de som har myndighet bestemmer hvor turen kan gå.

I tillegg foreslår vi at alle gruppeledere skal ha gjennomgått et enkelt, dokumentert kurs om villreinen.

Uorganisert aktivitet.

Uorganisert ferdsel kan skje i Norge i henhold til Allemannsretten. Det er en ordning som vi alle er opptatt av å verne om. Men dersom det er slik at denne aktiviteten er et problem for villreinen bør denne aktiviteten også få nødvendig regulering som den organiserte.

Første trinn av mulige tiltak kan være informasjon om villreinen med oppslag og all annen mulig informasjon for at alle som er i terrenget frivillig følger henstillinger fra myndighetene.

GPS merking av villreinen vil være ett tiltak som kan hjelpe de som skal ha oversikt.

Det må på samme måte som for oss i FKF lages alternative opplegg som det informeres om. Det kan være stier som er alternative ruter for å unngå stier /ruter der reinen får for stor belastning i spesielle perioder.

Dersom slik frivillig henstilling ikke virker tilstrekkelig må de rette myndigheter sikres rett til å lage opplegg med guider, enten i egen regi eller i samarbeid med andre for eksempel Turistforeningen. Dersom en slik frivillig ordning med guider på avklarede stier og områder ikke fungerer godt nok må myndighetene sikres rett til å kreve at folk følger dette opplegget eller stenge deler av området dersom det er nødvendig for villreinen.

Slike opplegg som nevnt over vil kreve ressurser til forvaltningen og oppsynsmyndighetene både til å lage opplegg, gjennomføre de, ha tilstrekkelig kontrollfunksjoner og i tillegg ha rett til for eksempel å ilegge bøter.

Vi har inntrykk av at lignende ordninger brukes allerede for eksempel for å sikre villreinen i Setesdal Vesthei, Fokstugu naturreservat og fugler i hekketida på utsatte arealer i skjærgården.

Videre prosess.

Vi imøteser videre prosess i tråd med framdriftsplanen som beskrevet i informasjon fra Statsforvalteren i Trøndelag. Vi henstiller at innspills perioden i september i praksis blir en høringsrunde på foreløpige Tiltaksplaner for både Snøhetta og Knutshø som må offentliggjøres på forhånd.

Vi har og registret at for tilsvarende plan for Rondane er det varslet et åpent møte i juni etter at innspillsrunden er ferdig og oppsummeringen er i gang. Et interessant opplegg som bør vurderes.

Er det spørsmål er det bare å ta kontakt med saksbehandler Olaf Dobloug eventuelt leder Ola Øie i Kongsvoll/Hjerkinn komiteen.

Torstein Dehn.

Leder i FKF.

Ola Øie

Leder i Kongsvoll/Hjerkinn komiteen i FKF